

Sprängört

Cicuta virosa

Sprängört är en ursprunglig men något kulturgynnad art som angavs som sällsynt på 1800-talet. I Gävletraktens växter 1848 och 1863 anges bara två lokaler, Oslättfors och Öjaren. Många nutida lokaler kring Gävle (t.ex. Rudsjön, Kastsjön och Avan) skulle knappast ha förbisetts av tidigare botanister. Under 1900-talet har flera lokaler rapporterats med sammanlagt är bara 16 gamla växtplatser kända. Det är uppenbart att sprängörten ökat avsevärt men svårare att entydigt förklara varför. Den troligen viktigaste orsaken är ökade näringsnivåer i sjöar och vattendrag.

Ekologi/biologi

Sprängörten är flerårig. Den har en kraftig jordstam med luftfyllda kammare som gör att den kan växa i syrefria botten. Frön av sprängört har lång flytbarhet och sprids långväga med vatten. Sprängörten är en strand- och vattenväxt knuten till stränder och sankar av starr, fräken och bladvass. Den växer på dybotten eller flytande vegetationsmattor och är normalt knappt åtkomlig med stövlar. Ofta hittar man den i den yttersta vegetationen mot öppet vatten eller i luckor innanför tät bladvass eller jättegröe. I större sjöar kan den även växa på fast sand- och stenbotten. Arten är troligen oberoende av kalk men starkt näringsgynnad. Arten har störst spridning i de näringsrika vattensystemen Gavleån och Dalälven och förekommer

här lite varstans men rikligast i grunda vikar, avsnörda laguner och blöta strandkärr. I kontrast till dessa finns åtskilliga förekomster i små näringsfattiga och humösa skogstjärnar. I de flesta fall har tjärnarna sänkts genom dikning och stränderna kantas av på gungfly och fräkenvassar. Kanske har de tidigare varit mer näringsrika. Några likartade isolerade förekomster finns också i näringsfattiga skogsbäckar.

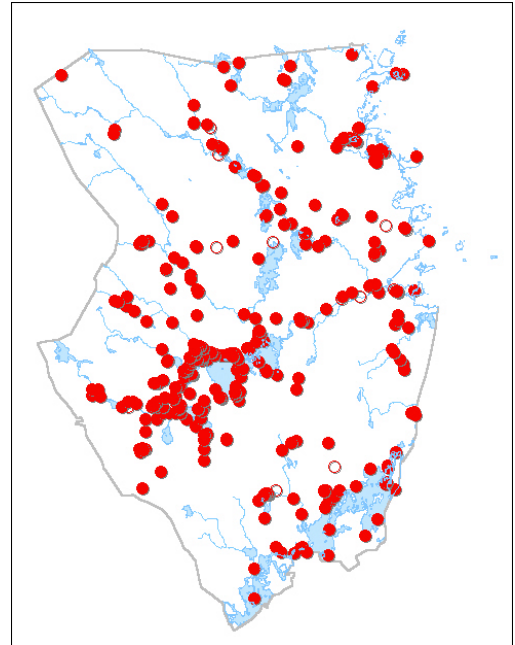
Arten förekommer sällsynt längs kusten och alltid i utsötade, isolerade gölar, hållkar etc. Troligen sprids den ut i havet med sötvattenutflöden från Dalälven och Gavleån. De vanligaste följeväxterna är kråklöver (29 %), topplösa, vass, sjöfräken och svalting. Typiska men något ovanligare följeslagare i inlandet är också missne, trindstarr och dvärgmåra. Sprängörten blommar samtidigt som strätta, rödklint och mjölke.

Förekomst

Arten är ojämnt spridd. Den följer delvis vattensystemen men finns i nordväst mest i småvatten vid sidan av de större vattendragen. Arten har fått sin spridning till Gävle (Kastsjön m.fl.) med timmerännan från Rämsön i Dalälven.

Vanlig (57 % och 302 lokaler)

Ökande

Kommentar till artbeskrivningen

Foto Näsbyjön 16/7 2005